

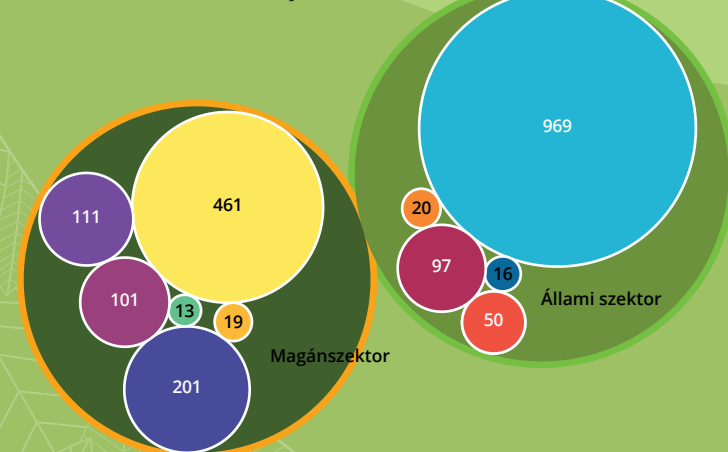
Erdőgazdálkodói szektorbesorolás

A 2009. évi XXXVII. törvény (Evt.) 17. § (1) bekezdés értelmében az erdészeti hatóság az erdőgazdálkodókról nyilvántartást vezet (erdőgazdálkodói nyilvántartás). Az erdőgazdálkodókat többféle szempont szerint csoportosíthatjuk, amelyek közül kiemelkedő jelentőségű a szektor szerinti felosztás. A hatósági munkák során a következő szektorokat különböztetjük meg: Állami szektor – Erdőgazdasági Zrt.-k, HM vagyonkezelők, Egyéb állami szervek, Vízügyi szervek, Nemzeti Park Igazgatóságok; Közösségi szektor – Önkormányzatok, Egyházak, Alapítványok, Egyesületek, Egyéb közösségi társulások; Magánszektor – Erdőbirtokosági társulatok, Erdőszövetkezetek, Egyéb szövetkezetek, Egyéb szervezetek, Egyéb gazdasági társulások, Magánszemélyek. Kis területfoglalása miatt a közösségi szektor a magánszektorral összevonható.

Az erdőterület valamivel több, mint a felét (56 %) kezelik állami erdőgazdálkodók. A hazai erdőgazdálkodásban az állami erdészeti részvénnytársaságok és a magánszemélyek szerepe meghatározó. Fontos cél a gazdálkodó nélküli területek fokozatos csökkentése. Jelen kiadvány célja a leginkább jelentős szektorok gazdálkodásának összehasonlító bemutatása.

Az erdőgazdálkodói szektorok csoportosítása

(adatok ezer hektárban)

Az ábrán a szektorokat jelölő körök területarányosak, a csoportokat határoló körök mérete nem utal közvetlenül területi kiterjedésre. **A későbbi ábrákon az Erdőgazdasági Zrt.-k és a HM vagyonkezelők adatai együttesen fognak szerepelni az előbbi neve alatt.**

Összefoglaló adatok

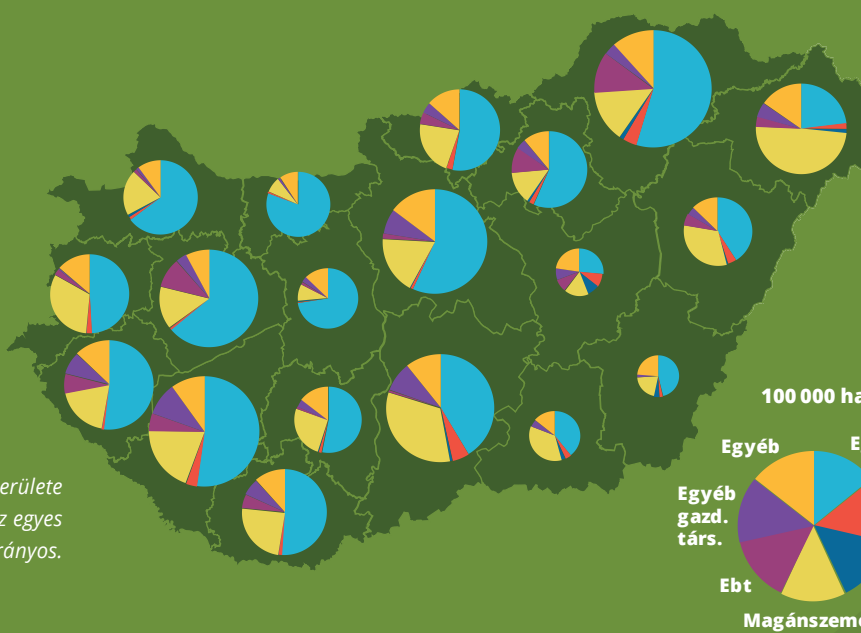
KATEGÓRIA	MÉRTÉKEGYSÉG	TERÜLET
Nyilvántartott terület	ezer ha	2057,0
ebből állami közösségi	ezer ha	1155,0
magán	ezer ha	20,0
egyéb	ezer ha	844,9
Erdőszelelek területe	ezer ha	37,0
Egyéb részletek területe	ezer ha	1941,6
Erdősültség a nyilvántartott terület alapján	százalék	115,4
Szabad rendelkezésű erdők területe	ezer ha	22,1
Erdősültség az erdőszelelek területe alapján	százalék	13,9
Élőfakészlet	millió br. m ³	20,9
Folyónövedék	millió br. m ³	399,0
Fakitermelés ebből véghasználat	millió br. m ³	13,0
Erdőtelepítés (elsőkivétel)	ezer ha	6,6
Erdőfelújítás megkezdése tarvágiást követően	ezer ha	4,5
Erdőfelújítás megkezdése fokozatos felújítóság esetén	ezer ha	2,5
Tárgyévben keletkező erdőfelújítási kötelezettség	ezer ha	14,8
Tárgyévben befejezett erdőfelújítás	ezer ha	3,4
	ezer ha	17,8
	ezer ha	22,6

Megyéenkénti eloszlás és átlagos üzemméret

A magán erdőgazdálkodók által kezelt erdők aránya elsősorban az alföldi megyékben jelentős. Hegy- és dombvidékeink erdeinek többsége az állami erdőgazdaságok kezelésében van.

Az erdőgazdálkodói szektorok megyéenkénti eloszlása

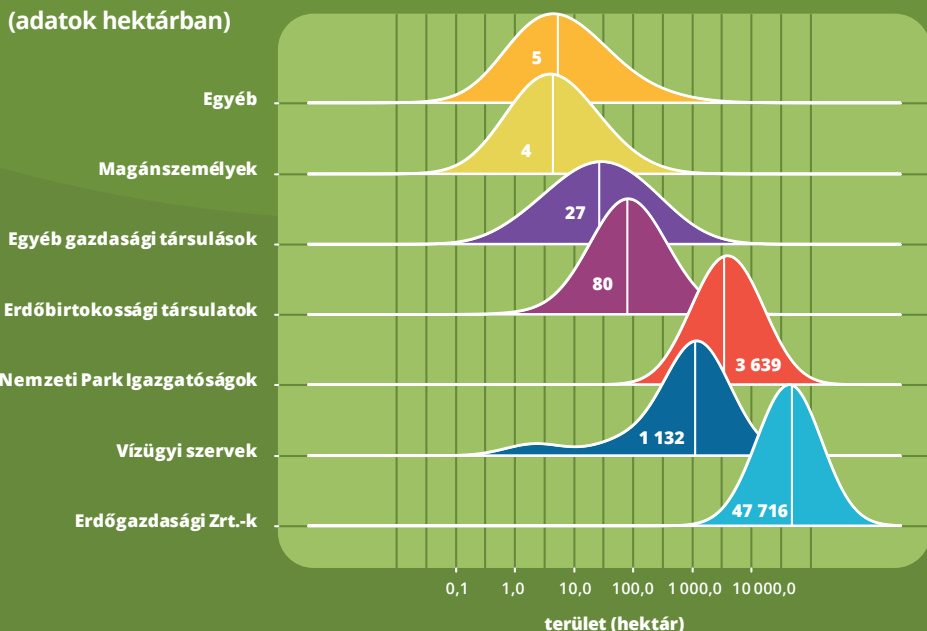
Az egy erdőgazdálkodó által kezelt terület üzemméretnek nevezzük. Az átlagos üzemméret szektoronként jelentősen különbözik. A magánszektorra a gazdálkodás elaprózottsága jellemző. Magánszemély erdőgazdálkodók esetében az egy fő által kezelt terület csupán néhány hektár, szemben a több tízezer hektáron gazdálkodó állami erdőgazdaságokkal.

A jelmagyarázat kör területe 100 000 hektárnak megfelelő méretű, az egyes megyékben a kördiagramok mérete területarányos.

Üzemméret eloszlás szektoronként

(adatok hektárban)

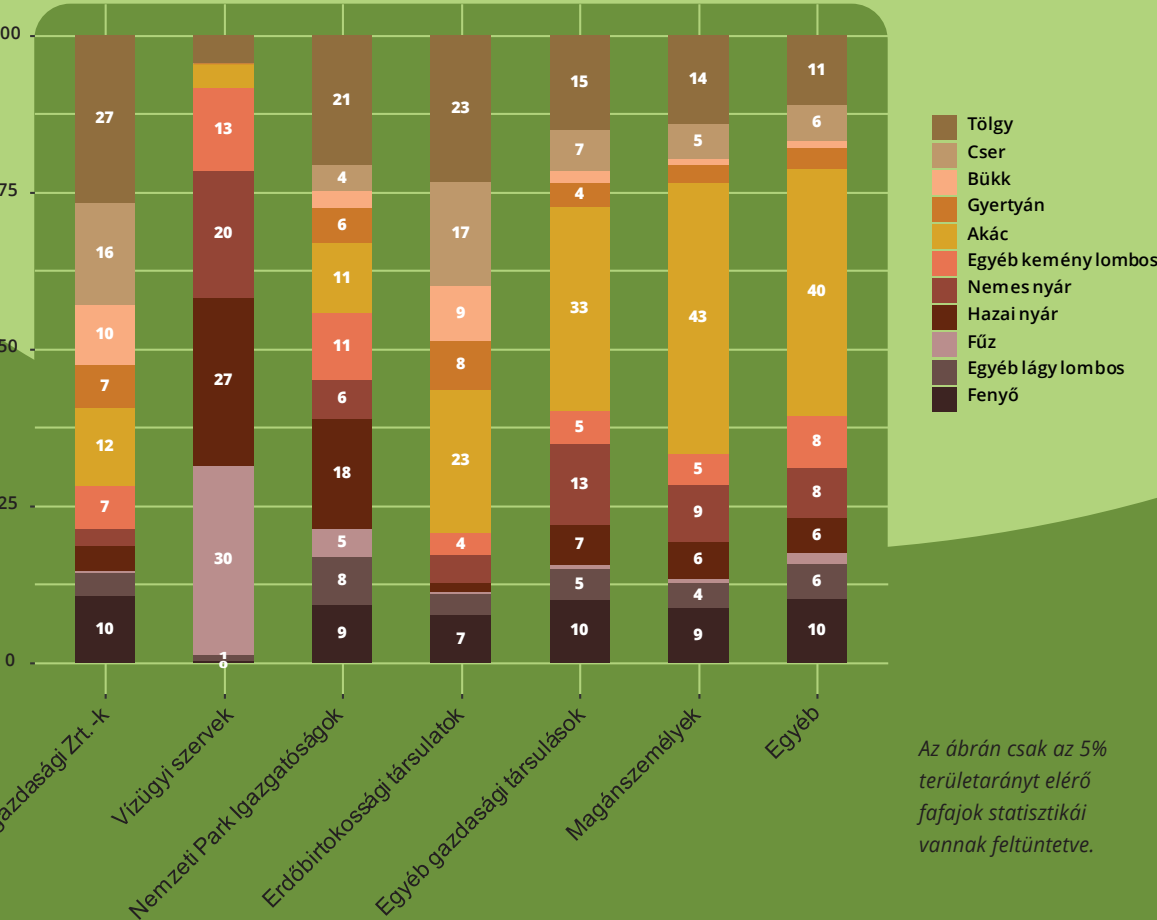
Az ábrán az x tengely logaritmikus beosztású annak érdekében, hogy a nagyságrendileg is különböző adatok egy ábrán megjeleníthetők legyenek. Ez azt jelenti, hogy egy egység az x tengelyen egy 10-es alapú hatványkülönbségnek felel meg. Az osztásköztöket így a területadatok 10-es alapú logaritmusává transzformálva kapjuk (ennek megfelelően a 0 osztásköz $10^0 = 1$ hektár, az 1-es osztásköz $10^1 = 10$ hektár, a 2-es osztásköz $10^2 = 100$ hektár stb.). A függőleges vonalak, és az azok melletti számok a medián (az adatokat sorba rendezve a középső) értékeket jelenítik meg, amelyek az eloszlások jellemző középértékeinek felelnek meg.

Fafajösszetétel

Az egyes szektorokhoz tartozó erdőállományok fafajösszetétele jellegzetesen különbözik. Az állami erdőgazdaságok által kezelt erdők területének 67 %-át őshonos lombhullató fafajok (fafajcsoportok) teszik ki: tölgy, cser, bükk és gyertyán, ill. egyéb kemény lombos fafajok. A visszaszorulóban lévő fenyő már csupán 10 %-nyi területet borít, míg az akác valamivel többet. A hazai nyár állományok területe a nemes nyárét kissé meghaladja.

A főként hullám- és ártereken gazdálkodó vízügyi szervek túlnyomórészt puhafás, fűz, hazai és nemes nyár állományokat művelnek. A Nemzeti Park Igazgatóságok által kezelt erdők fafajösszetétele változatos, az őshonos kemény lombosok térfoglalása ugyanakkor viszonylag csekély, 40 % körüli. Feltűnő, hogy a hazai nyáras állományoknak jóval nagyobb a területe a nemes nyárasokéhoz képest. Míg az erdőbirtokosági társulatok kezelésében lévő erdők fafajösszetétele változatos, a többi magánszektor esetében az akác, a nemes nyár és a fenyő szerepe meghatározó.

Szektoronkénti fafajösszetétel (adatok százalékban)

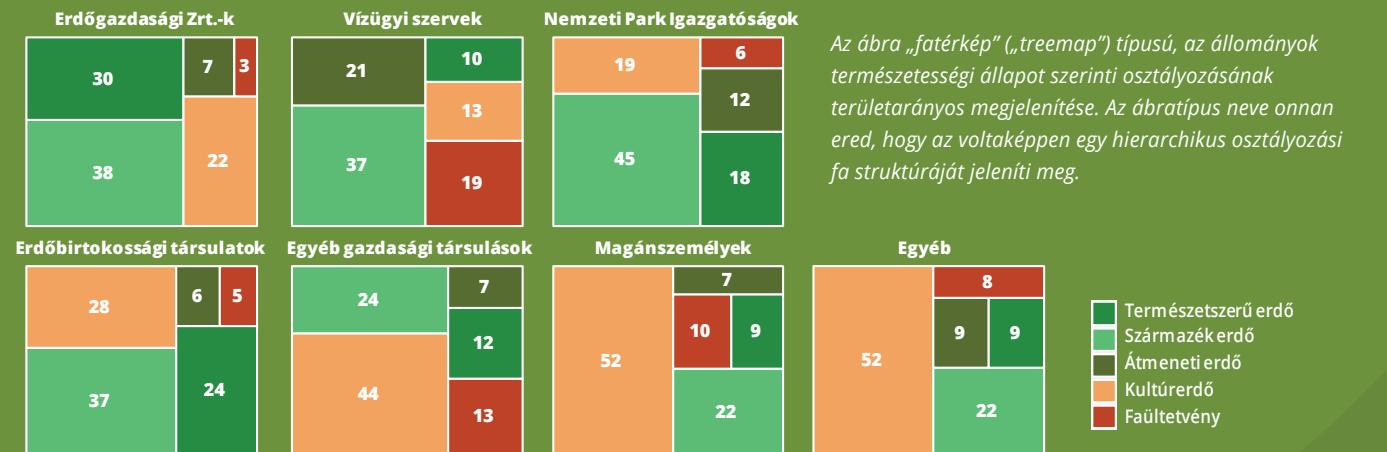

Az ábrán csak az 5% területarányt elérő fafajokat statisztikái vannak feltüntetve.

Természetességi állapot

Az erdőterület szerinti természetességi állapot az erdők fafajösszetétele alapján becslést jellemző. A természeteszerű erdők területfoglalása az állami erdőgazdaságok esetében a legmagasabb, ezzel szemben a magánszektorokban igen alacsony, 10 % alatti. A Nemzeti Park Igazgatóságok számos származék erdőben gazdálkodnak, míg a magánszemélyek főként kultúrerdőket művelnek. A faültetvények aránya a vízügyi szerveknél a legmagasabb.

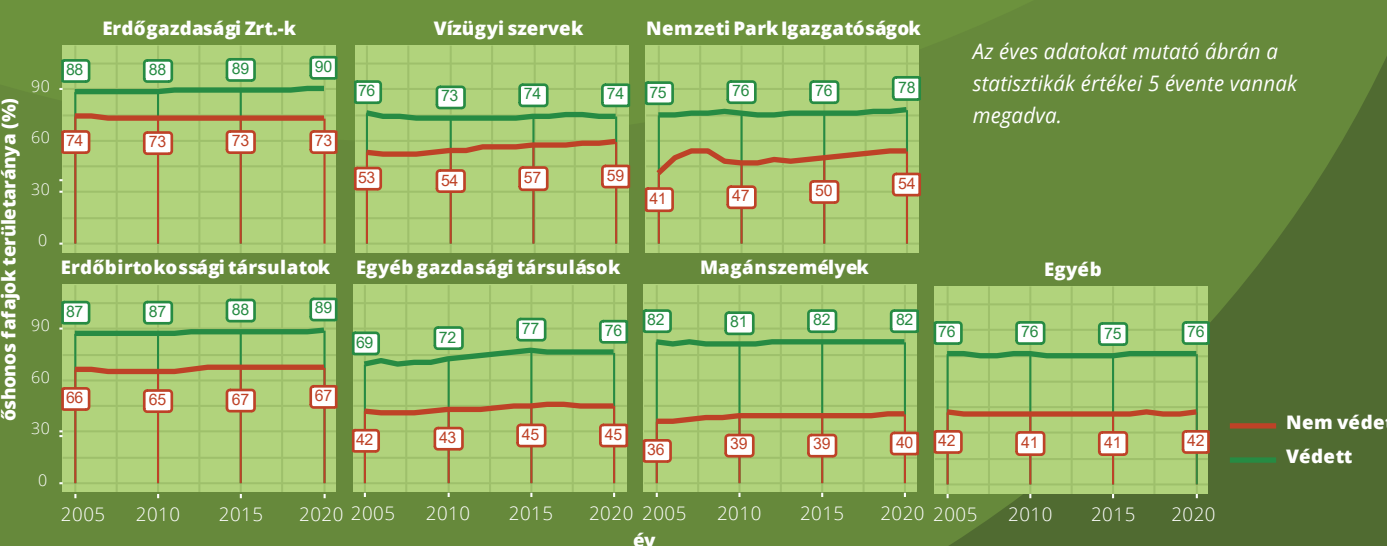
Természetességi állapot szektoronként (adatok százalékban)

Az ábra „fatérkép” („treemap”) típusú, az állományok természetességi állapot szerinti osztályozásának területarányos megjelenítése. Az ábratípus neve onnan ered, hogy az voltaképpen egy hierarchikus osztályozási fa struktúráját jeleníti meg.

Őshonos fafajok területfoglalása szektoronként (adatok százalékban)

Az őshonos fafajok területaránya védett erdőkben jóval magasabb, egyes szektorokban 90 % körüli. Általában elmondható, hogy mind a védett, mind a nem védett erdőkben az őshonos fafajok aránya lassan emelkedik.

Az éves adatokat mutató ábrán a statisztikák értékei 5 évente vannak megadva.

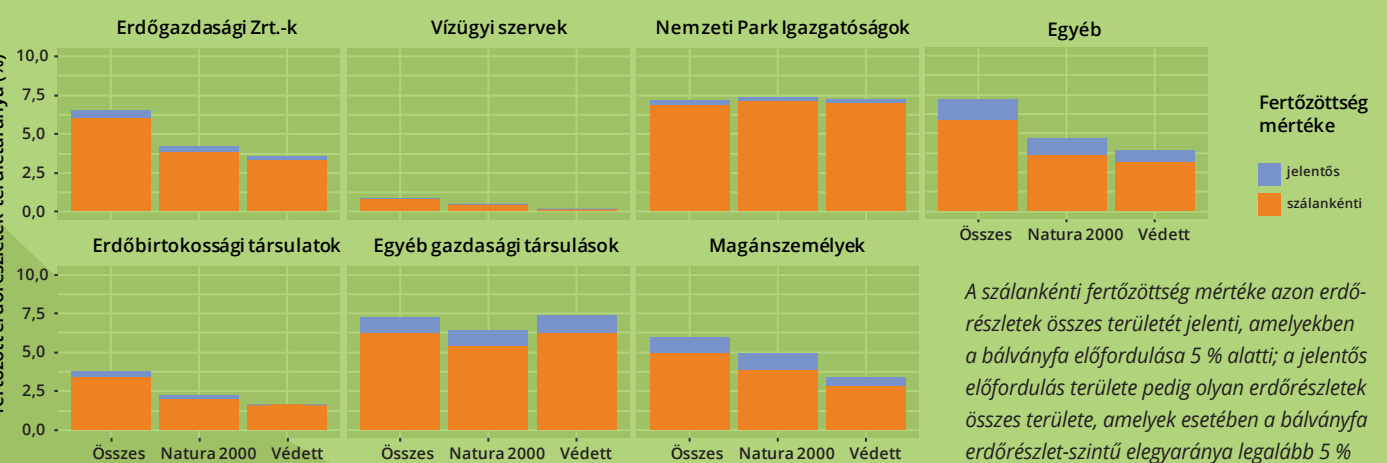
Az erdőgazdálkodást veszélyeztető fafajok

Az erdőgazdálkodást veszélyeztető fafajok közé olyan fafajokat sorolunk, amelyek intenzív terjedésük miatt az őshonos erdők felújítását jelentősen megnehezíthetik. Ilyen a bálványfa, az amerikai kőris, a kései meggy, a zöld juhar és az ezüstfa.

A bálványfa szálanként – szektortól függően – az erdőszelelek 2-7 %-ában fordul elő. Országosan kb. 110 ezer hektár azoknak a részleteknek a területe, amelyekben 5 % alatti elegyarányban jelenik meg. Ezen túlmenően mintegy 14 ezer hektáron éri el, illetve haladja meg az 5 % értéket.

Az erdőgazdálkodást leginkább veszélyeztető egyéb fafajok közül az amerikai kőris és a zöld juhar terjedt el a legnagyobb mértékben, arányuk országos viszonylatban azonban jóval 1 % alatti. Visszaszorításuk kiemelt erdőgazdálkodási és természetvédelmi érdek. Védett illetve Natura 2000 hálózathoz tartozó területeken való magas előfordulásuk az itt található vizes élőhelyek következménye.

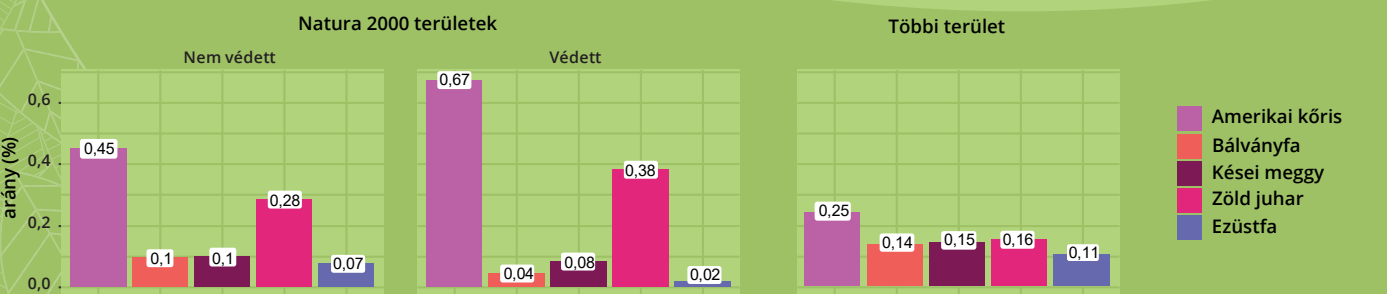
A bálványfa előfordulása szektorok szerint (adatok százalékban)

A szálankénti fertőzöttség mértéke azon erdő-részletek összes területét jelenti, amelyekben a bálványfa előfordulása 5 % alatti; a jelentős előfordulás területe pedig olyan erdő-részletek összes területe, amelyek esetében a bálványfa erdő-részlet-szintű elegyaránya legalább 5 % (fafaj-sorban leírt). A fertőzött terület aránya a nevezett részletek területe az adott szektor összes erdő-részlet területéhez képest.

A veszélyeztető fafajok területaránya védettség

iii. Natura 2000 hálózathoz tartozás szerint (adatok százalékban)

Az ábrán az adott fafajok által elfoglalt terület van az összes faállománnyal borított területhez viszonyítva adott védettségi fok ill. Natura 2000 hálózathoz tartozás esetén.

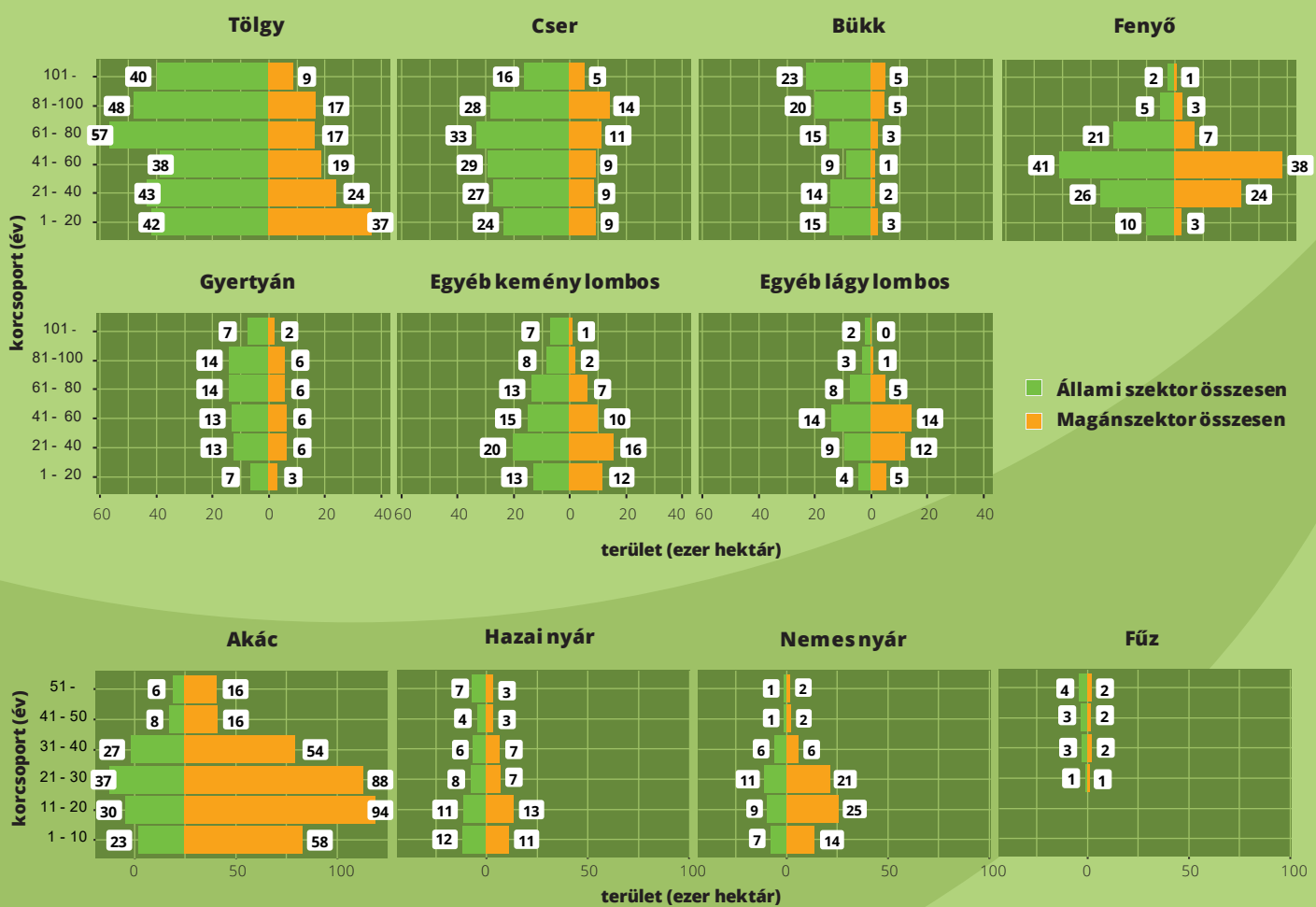

Az erdők kora

Összességében megállapítható a magyar erdőkről, hogy idősödnek, átlagos koruk fokozatosan emelkedik. A főként az állami szektorra jellemző őshonos fajfajú öreg erdők ökológiai szerepe a biodiverzitás fenntartásában kiemelt jelentőségű.

A hosszú vágásfordulóú fajfajok (tölgy, cser, bükk, gyertyán) viszonylag kiegyenlített koreloszlása az egyenletes fahozam fontos garanciája. A hazai nyár nagy területe a legfiatalabb korosztályban részben a nemes nyárasok hazai nyárasokra cserélésére vezethető vissza.

Koreloszlás (korfa) fajcsoportonként (adatok ezer hektárban)

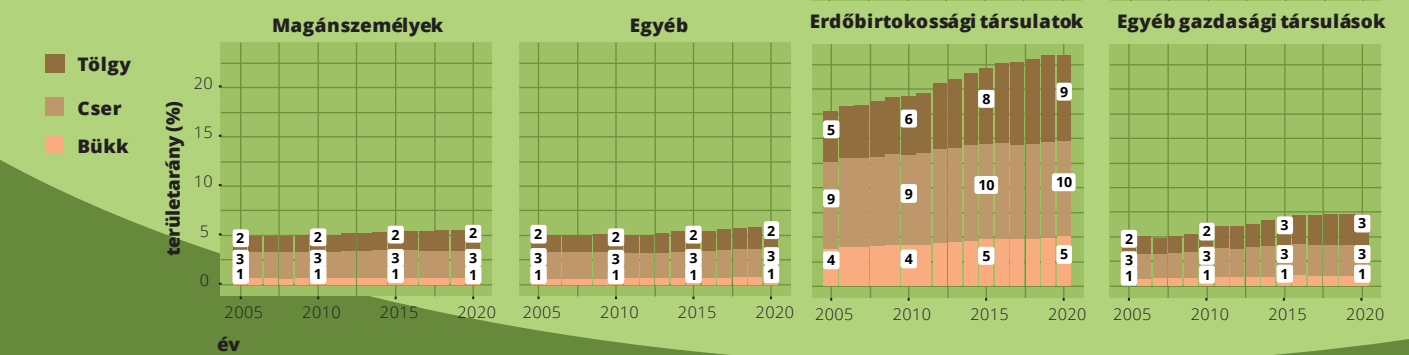

A korfákon a korcsoportok szélessége eltérő: lassan növő fajfajknál 20, gyorsan növőknél 10 év.

Idős erdők területarány változása (adatok százalékban)

Az idős erdők (különösen a tölgyesek) területaránya több szektorban emelkedő tendenciájú.

Az ábrán tölgy és bükk esetében 80, csernél 60 év feletti faállományok területaránya szerepel az adott szektor összes faállománnyal borított területéhez képest. A vízügyi szerveknél ilyen fajfajú idős állományok gyakorlatilag nem fordulnak elő.

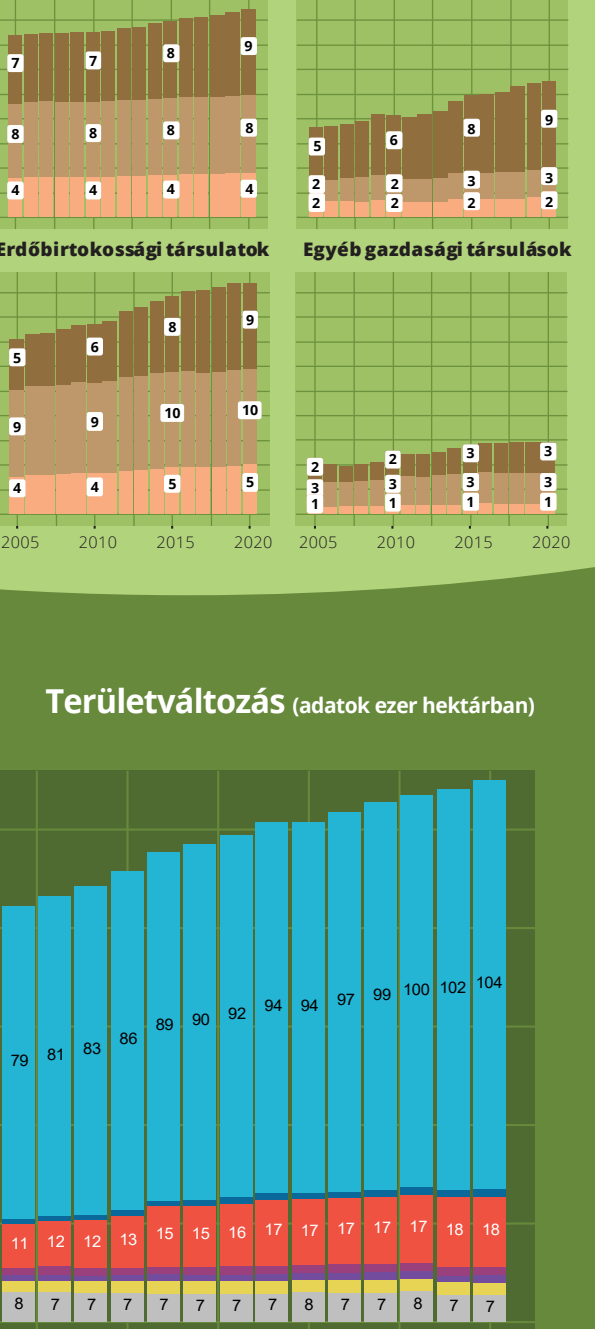
Faanyagtermelésre korlátozottan elérhető erdők

A faanyagtermelésre korlátozottan elérhető erdők területe a Forest Europe nemzetközi szervezet (<https://forest-europe.org/>) által használt indikátor, amely azon erdők területét jelenti, amelyekben a csupán fapiaci, nyereségorientált gazdálkodás egyéb szempontok miatt jelentősen korlátozott. Ilyen korlátozó tényező érvényesül többek között a teljes fakitermelési korlátozás alá tartozó, a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódú, ill. fokozottan védett vagy erdőrezervátum magterületen található erdőben, a belterületi parkerdőkben, vadasparkokban, örökségvédelmi erdőben, a nehezen megközelíthető, meredek hegyoldalak állományaiban stb.

Magyarországon a faanyagtermelésre korlátozottan elérhető erdők területe emelkedő tendenciájú, legnagyobb arányban a Nemzeti Park Igazgatóságok által kezelt erdőben fordulnak elő, arányuk itt mára 40 % körüli. Az állami erdőgazdaságok és a vízügyi szervek által kezelt területek 10 %-a tekinthető faanyagtermelésre korlátozottan elérhetőnek.

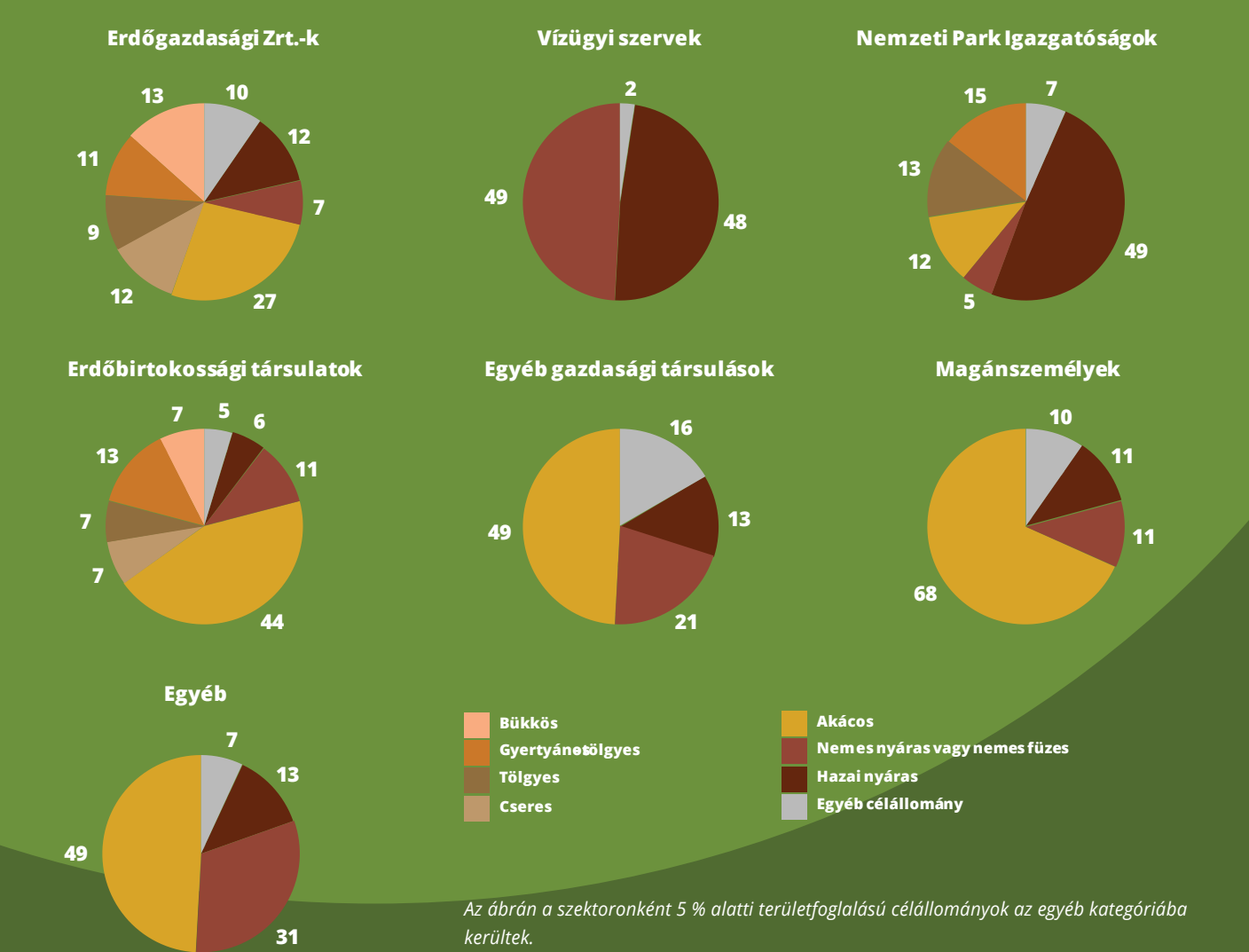
Területváltozás (adatok ezer hektárban)

A diagramon csak az 5 ezer hektárt elérő statisztikákat tüntettük fel.

Erdőfelújítás

Célállománytípusok területének megoszlása szektoronként (adatok százalékban)

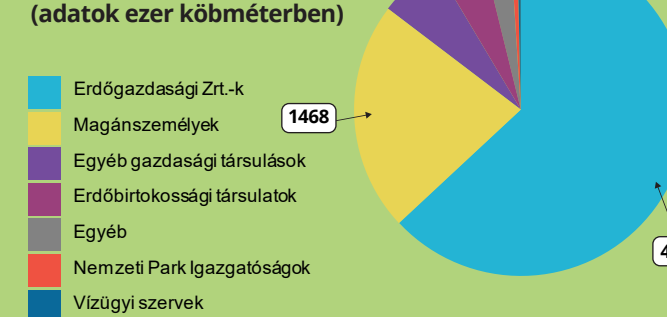

Az ábrán a szektoronként 5 % alatti területfoglalású célállományok az egyéb kategóriába kerültek.

A jövő erdeinek összetételére a felújítás során alkalmazott célállomány típusokból lehet következtetni. Ezek alapján megállapítható, hogy a magánszektorban az akácok és a nemes nyárasok, nemes fűzesek a későbbiekben is meghatározó szerepűek lesznek. Az állami szektorokban az őshonos fajfajokból álló állománytípusoknak (bükkös, gyertyános-tölgyes, tölgyes, cseres, hazai nyáras) jut fő szerep, az állami erdészeti részvénytársaságoknál emellett számottevő akácok és nemes nyáras, a vízügyi szerveknél jelentős arányban nemes nyáras célállományok is előfordulnak. A Nemzeti Park Igazgatóságok által kezelt erdőben az őshonos fajfajokból álló erdők létrehozására irányuló célkitűzést mutatja a nemes nyáras célállományok alacsony és a hazai nyáras célállományok magas aránya.

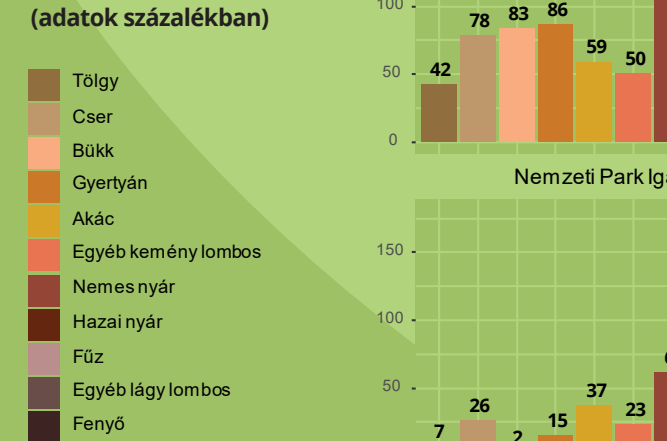
Fakitermelés

A bruttó fakitermelés szektoronkénti megoszlása (adatok ezer köbméterben)

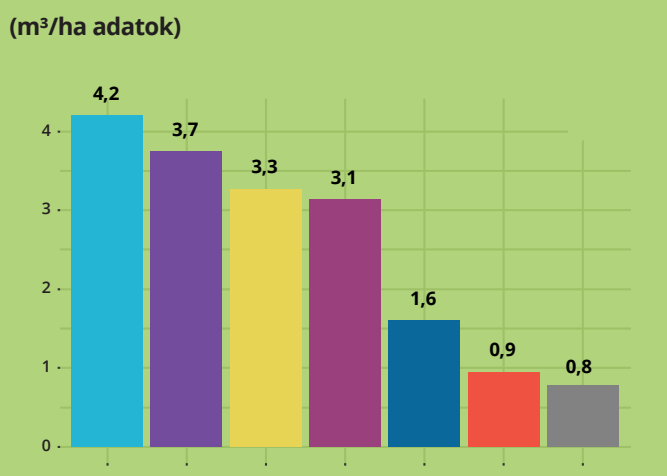
A kitermelt bruttó fatérfogat több mint háromnegyed része az állami erdőgazdaságoktól, ill. magánszemély erdőgazdálkodóktól származik.

Növedékhez viszonyított fakitermelés (adatok százalékban)

A fakitermelés mértéke a növedékhez képest jóval kisebb a legtöbb fajcsoport esetében, ami a fenntarthatóság egyik záloga. A növedékhez közeli, vagy afeletti termelés oka a szerkezetátalakítás, a termőhelynek jobban megfelelő, ill. őshonos fajfajokból álló erdők létrehozása (pl. nemes nyárasok átalakítása hazai nyárasokra, fenyő állományok cseréje őshonos lombhullató fajfajok állományaira).

Fakitermelés üzemméretre vetítve (m³/ha adatok)

A vízügyi szervek és a Nemzeti Park Igazgatóságok üzemméretre vetített fakitermelése az állami erdőgazdaságokétól messze elmarad.

Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2020-ban

A kiadvány az erdészeti hatóság által vezetett Országos Erdőállomány Adattár 2020. december 31-i állapota alapján készült. A statisztikák – az összefoglaló adatok kivételével – a szabad rendelkezésű erdők jellemzőit nem tartalmazzák.

Kiadta a Nemzeti Földügyi Központ, Erdészeti Főosztály, Budapest, 2021
Címlepfénykép: Czírok István

